

Filip Rogalski

„Animizm, perspektywizm i sprawczość u ludu Arabela z Amazonii peruwiańskiej”

Streszczenie pracy doktorskiej

Przedmiotem rozprawy jest interpretacja światopoglądu ludu Arabela z Amazonii peruwiańskiej w terminach koncepcji animizmu i schematów relacji Philippe’a Descoli, perspektywizmu Eduardo Viveirosa de Castro oraz antropologicznej refleksji nad sprawczością. Praca stanowi pierwsze studium etnograficzne na temat ludu Arabela. Materiały do pracy zostały zebrane podczas długoterminowych badań terenowych.

Pierwsza z czterech części dotyczy etnohistorii Arabela w kontekście etnologii zachodniej Amazonii. Zawiera ona rekonstrukcję głównych elementów organizacji społecznej i kosmologii dawnych Arabela. Pokazuje, że tubylcza kosmologia opiera się na rozróżnieniu istot będących pueya (osobami), oraz dalekich, i groźnych obcych, tahue. System ten łączył się z kultem przodków.

Część druga zawiera rekonstrukcję animistyczno-perspektywistycznej ontologii i kosmologii, oraz związanych z nią schematów relacji. Na podstawie analizy mitologii i narracji o międzyosobowych relacjach ludzi z nie-ludźmi w ramach szamanizmu łowieckiego i leczniczego, pokazuje się, że interakcje Arabela z nie-ludźmi opierają się na połączeniu schematów daru i drapieżności oraz schematu pośrednika.

Trzecia część zawiera interpretację sposobu, w jaki Arabela pojmują zwierzęta na które polują, na podstawie analizy zespołu praktyk i narracji związanych z łowiectwem. Pokazuje się, że różnorodne sposoby pojmowania zwierząt łownych dzielają wspólne rozumienie sprawczości człowieka, jako zasadniczo biernego uczestnika interakcji z otoczeniem.

Przedmiotem czwartej części są przejawy ontologii animistycznej i związanej z nią koncepcji sprawczości w codziennych interakcjach Arabela między sobą – w charakterystycznych interakcjach żartobliwych oraz szczególnych komentarzach, którymi Arabela opatrują swoje codzienne działania.

Bibliografia

Descola Ph., 2005, *Par-delà nature et culture*, Paryż: Gallimard.

Surrallés A., 2003, *Au cœur du sens. Perception, affectivité, action chez les Candoshi*, Paryż: CNRS / MSH.

Viveiros de Castro E., 1998, „Cosmological Deixis and Amerindian Perspectivism”, *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, 4, 3, s. 469-488.